

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Homiliae Catholicae De Sacris Arcanis Deiparæ Mariæ Et Iosephi

Cum quadruplici Indice

Cartagena, Juan de

Coloniae Agrippinae, 1613

Homilia Tertia. In honorem felicis ortus Deiparæ Mariæ variis animi conceptionibus elucidantur verba illa Canticorum; Quæ est ista, quæ progreditur, quasi aurora consurgens, puchra vt luna, electa, ...

[urn:nbn:de:hbz:466:1-51414](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-51414)

Jacob. 3.
Concil. Vrid.
Iaan. 11.

aditum, & viam aperit ad peccata, à quibus nemo immunis est, quoniam in multis offendimus omnes; vnde Tertium Concilium Toletanum docet; Christum lachrymarum fuisse in resurrectione Lazari, quia redibat ad vitam peccatis obnoxiam; si (inquam) horum natiuitas cum ingenti gaudio celebrabatur, potiori quidem iure felicem ortum beatæ Virginis celebrare debemus; cum præterquã quod sanctus fuit, omnis futuræ sanctitatis principium extitit: quare melius, quàm quilibet mortalium, beata Virgo dicere potuisset: non mihi solum nata sum, sed parentibus, & patriæ, & fratribus, & vniuersis, qui meam operam implorauerint; & quod magis est, & mihi soli reueratum, nata sum Deo meo, vt ex meo sanguine caracem assumat, ex meo utero nascatur, ex meo lacte nutriatur, calore meo foueatur, & inter vbera mea commoretur.

Cant. 3.

3. Reg. 7.

Addo, quod si Salomon cum Israelitico populo in Dedicatione Templi ex lapidibus facti, copiosum, & magnificentum sacrificium ingenti alacritate solemniter celebrauit: maiori certè gaudio Natiuitas Virginis celebrari debet, in cuius utero, velut sacratissimum Templum, Deus ipse descendens, & humanam naturam ex ea suscipiens, cum hominibus voluit habitare, qui cum Patre, & Spiritu sancto viuunt, & regnat in sæcula sæculorum. Amen.

HOMILIA III.

In honorem felicitis ortus Deiparæ Mariæ varijs animi conceptionibus elucidantur: verba illa. Canticorum: *Quæ est ista quæ progreditur, quasi aurora cõsurgens, pul. hr. a vi luna, electa, vt sol, terribilis, vt castrorum acies ordinata?*

PVLGERAM hæc Angelorum interrogacione, tametsi non desint, qui ex ignorantia proculsive arbitrati sint, ea tamen satis perspicua ratio mihi suadet, non ignorantia, sed admirationi potius adscribi debere, quod eisdem verbis, quibus quaestionem proponunt, eandem & soluunt; continent enim mirum ac singulari arificio quoddam Echo, respondens interrogacioni: si enim percontantur: *Quæ est ista, quæ progreditur quasi aurora?* Aurora, respondet Echo: cum etiam interrogant: *Quæ est ista, quæ progreditur pulchra vt luna?* Luna, similiter occurrit Echo: deinde cum quaerunt: *Quæ est ista, quæ progreditur electa vt sol?* Sol, refert Echo: ac tandem, cum perquirunt: *Quæ est ista, quæ progreditur terribilis, vt castrorum acies ordinata?* nata respondet Echo, quasi diceret: nata est fortis, vt exercitus, & vt Minerua, quam armatam natam Gentiles fingebant. Quadruplex hæc responsio quàm aptè in beatam Virginem conueniat, paulatim elucidemus. est enim in primis Aurora, quia præterquam sicut sol est partus auroræ, ita Christus sol iustitiæ partus fuit Virginis, vt ait Euangelista: *de qua natus est Iesus.* Certè sicut aurora prima est, quæ noctis tenebras expellere incipit, ita B. Virgo infidelitatis, & ignorantie obscuram noctem, quæ vniuersum Orbem occupabat, a postolo dicente: *Cõ-* Galat. 3. *eluserat omnia scriptura sub peccato, suo clarissimo ortu conclusit.* Singuli Patriarchæ, quos sacer Euangelista commemorat, singula fuerunt horæ illius caliginosæ noctis. vnde antiqui Patres, ardentissimè agnoscere desiderantes, quot fuissent iam transactæ illius horæ, clamabant, vt refert Isaias, *Custos, quid de nocte?* cui interrogacioni respondit Custos, iam aduentasse auroram, & dixit Custos: *venit mane.* Isaie 21. *D. Aug. sup. c. 8. Ioan.* exponit ad hoc propositum D. Augustinus prærens vaticinium dicens: *Mundum interrogare Deum, qui humanæ præcipue*

S. 3. circa

creaturæ custos est, Iob dicente: *O custos hominum*, quantum temporis deficeret ad solis ortum, hoc est, ad Christi aduentum, tunc ait: Deum custodem respondisse: *venit mane*, quasi diceret: non longè abest sol, cum iam adsit aurora futura eius mater, iam infelices illi tenebrosæ horæ noctis pertransierunt, venit iam clara, aurea, & iucunda hora: id enim sibi vult: *aurora*, scilicet, aurea hora, vt periti latinæ linguæ docent, aduentus solis præ-nuncia. vnde Mauricius libr. de Coronatione Virginis ser. 32. ait: *In libro de proprietatibus rerum dicitur: Oricur lucifer in aurora, & Orientis solis presentia nunciatur esse proxima, & vicina: procedit enim aurora solis ortum, & eius visione omnes letantur, & similiter Lucifer gratiæ diuinæ ortus est ab hac aurora, id est à Virgine Maria, & ipsa gemmis omnium virginum adornata Christum solem iustitiæ non solum præmonstrauit, quin immò in suum uterum traxit, & nobis peperit, ex quo letata est omnis creatura.* & D. Bernardus: *Certè à Maria, officium auroræ impleuisti: ipse enim sol iustitiæ de te processurus ortum suum quadam matutinali irradiatione præuocans, in te lucis suæ radios copiosissimè prona sudit.* hæc ille: Congruit etiam Virgini auroram vocari in suo ortu: nam sicut infirmi febricitantes adueniente aurora melius se habent, quia tunc febris feruor læquescit, & minoratur; ad eundem modum infirmus mundus graui peccati morbo febricitans tempore ortus huius auroræ melius, quàm vnquam se habere cepit, vt non obscure indicauit lucta illa Iacobi cum Angelo; fortiter enim pugnans cum illo, audiuit ab eo: *Dimitte me, iam enim ascendit aurora.* Certè antequam oriretur beata Virgo, Deus & homines ad inuicem sibi indixerant immane bellum; homines quidem peccatorum tela in Deum coniciebant, Deus autem iustitiæ suæ iaculis eos feriens, contra eosdem luctabatur; at aurora Maria adueniente, Deus ait: *Dimitte me, iam enim ascendit aurora,* quasi dicat: ortu Mariæ, ortæ iam inter nos tixæ cessent, lites pereant, controuersia

nec nominentur inter nos. Sed & illud sileatio non prætermittam, quod sicut ibi Iacob noluit dimittere Angelum, donec in illa aurora duo præcipue beneficia acciperet, illuminationem intellectus, impositum enim ei nomen Israel, quod interpretatur: *Vir videns Deum*; & carnis purificationem: *emascuit nervus femoris eius*; non secus in ortu huius auroræ mundus cepit illuminari, & purgari, quæ duo opera Christus postea oriens ex hac aurora mirifi è perfectit, & consummauit. De primo enim Ioannes ait: *Illuminat omnem hominem venientem in hunc mundum.* De secundo D. Paulus: *Filius Dei, purificationem peccatorum faciens.* Ad hæc, quemadmodum aurora genitrix est rotis, vnde D. Isidorus libr. Etymologiarum docuit, idem esse, aurora, quod *aurorans*, sic beata Virgo, velut diuina aurora cœlestem illum rorem genuit, vt ait Euangelista, *de qua natus est Iesus, quem Patres desiderantes clamabant: Rogate celi desuper, & nubes pluant iustitiam,* & de quo arbitror spiritu prophetico locutum fuisse Isach eidem Iacob, cum benedictionem illam ei impetiuisset: *Dei tibi Dominus de rore celi, & de pinguedine terre*: per rotam enim intelligebat Christum, & per pinguedinem terræ, fecunditatem Mariæ: ipsa enim est terra orta est. Sicut item ex rore in conchilium cœlitus decedente, tum virtute caloris solis, tum virtute temperamenti, & dispositionum eiusdem conchilii preciosa gignitur margarita; nõ dissimiliter verbum diuinum instar rotis ex cristallino cœlo paterni pectoris in conchilium veteri virginæ decedentis, humanam carnem induens, Spiritus sancti calore fouente, & generatiua Virginis potentia concurrente, inastimabilis illa margarita confecta fuit, pro qua possidenda Saluator ipse dixit, quod sapiens negotiator abijt, & vendidit omnia, quæ habuit, & emit eam. Et quemadmodum in aurora olim colligebatur manna; sic ex hac aurora duplex manna colligit quotidie Ecclesia

Catho-

122

Mauric. lib.
de Cor. Virg.

D. Bernard.

Ibidem.

Ioan. 1.

Hebr. 1.

D. Isido. 11

Ethymol.

Matth. 1.

Isaie 46

Psalm. 118

D. 1.

Seu. de B.

esp.

Car.

37.

11.

Matth. 13

Catholica, & manna consolationis, quam instar pie matris exhibet, & manna Corporis Christi in Eucharistia ad cibationem fidelium, ut in figura illius dixit David: *Pluit illis manna ad manducandum*. Tandem sicut aurota medium est inter noctem, & diem, & non nihil ab utroque extreme participat; ita beata Virgo patriceps fuit veteris legis per noctem significata, & nouæ, per diem designata, ut Pauli verba clarè indicant: *Nox precessit, dies autem appropinquauit*. Addit enim Rupertus libr. 6. in Cantico quod *sicut aurora quotidiana finis præterite noctis est, & initium diei sequentis, sic Natiuitas Virginis finis dolorum, & consolationis fuit initium, finis tristitiæ, & lætitiæ nobis extitit principium*.

Porro iam ad celebre illud Lunæ epithetum, quo Angeli B. Virginem in ortu suo eohonestarunt, nostram dirigantur orationem, misericordem quidem ei conuenit, *lunam* appellari: sicut quoniam luna inter omnes planetas, noscitur esse velocior, ita beata Virgo velociter ad eum cecurrit, ut non solum in ortu, sed ante ortum ab instanti lux immaculatæ conceptionis, vel, ut aliis placet, à puncto suæ sanctificationis, usum rationis, & actum, quo se disposuit ad gratiam, exercuerit, ut docent D. Bernardus Senensis, & Card. Caietanus. Cuccurrit etiam ad eum celesti cursu, ut post triduum mortis suæ continuo resurrexerit, & in corpore, & anima, ad superiores euolarit, cum tamen reliquis, & usum rationis amplius differatur, & corporum resurrectio in postremum iudicii diem reuertitur: ecce miram huius mysticæ lunæ velocitatem. Sicut etiam luna, usque in decimum quartum diem, parumve plus, semper crescit, deinceps tamen, cum plena est, maior apparere minimè potest; quinimodò exinde magis, ac magis decreuit; ita beata Virgo instar lune, usque ad quattuordecimum annum paulo plusve in prerogatiuis, & fauoribus cœlestis sibi impensis semper creuit, postquam tamen plenitudinem diuinitatis per incarnationem Verbi in utero eius

factam mira splendoris claritate corporaliter suscepit, ut merito ei conueniat illud Ecclesiast. *quasi luna plena, in diebus suis lucet*, non potuit ad Dei Genitricis eulmen iam eleuata amplius dignitate crescere, & sublimari, quin potius exinde magis ac magis se humilians, in propria opinione apud seipsam decresebat, & te omnibus inferiorem reputabat. Sicut icidem luna quandoque respectu solis superior, quandoque inferior; nunc in oppositione, nunc ad latum eius adest; ita in Virgine tota hæc varietas effulsit: superior extitit soli iustitiæ, Luca attestante de Christo: *subditus erat illis*, subditus autem relatione dicit ad superiorem: inferior extitit, quando Christus exaltatus in Cruce, ipsa secus pedes eius aderat; deinde in oppositione fuit, cum Angelo vocante illam Dei nomine: *gratia plena*; ipsa pro singulari sua humilitate opposuit se illi, humilem, atque abiectam ancillam se compellans. Cœpit tandem à dextris eius esse in die Assumptionis, Dauide dicente: *Astitit Regina à dextris tuis in vestitu deaurato*. Quomodum etiam apud Romanos luna nobilitatis exemplar extitit, ita Virgo tot Regibus, ac Principibus illius originem decorantibus maximum nobilitatis splendorem secum fexit. Illud etiam, quod luna præ cæteris corporibus celestibus singulare habet, ut cum illa diaphana, & transparentia sint, ipsa corpore opaco prædita, secundum profundiores partes videri non possit, Virgines excellentiam super omnes sanctos non parum commendat. Ipsa enim instar lunæ pulcherrimæ, non corpore diaphano, ut alii sancti, quorum sanctitatis lux penetrari potest, sed opaco prædita fuit, quod intus perlustrari nequit; quia teste Dauide: *omnis gloria eius sicut regis ab intus*: unde sicut corporis opaci sola superficies illustratur, & videtur; ita beate Virginis sanctitatis solam superficiem, non profunditatem intuemur, ut potè; quam sola diuinitatis acies perlustrare, ac penetrare potest.

Psalm. 77.

Ad Rom. 13.
Rupert. lib.
6. in Cant.D. Bernard.
Senens. ser.
de B. V. c.
cap. 1.
Card. Caiet.
37. q. 27.
art. 3.

Eccles. 30.

Luca 2.

Luca 17.

Psalm. 46.

Ibidem.

potest.

possit. Deinde sicut luna in ortu suo, ut Astrologi docent, & Nautæ frequenter obseruatur, mare, quod est in parte Orientali crescere facit, decretere uero, quod est in parte Occidentali, sic mystica hæc luna Mariæ in ortu suo causa fuit incrementi sanctitatis in regionibus Orientalibus, decrementi uero idolatriæ in partibus Occidentalibus, ubi idolorum cultus maximè uigebat. Verùm licet ex omnibus his lunæ proprietatibus apta uideatur comparatio Mariæ cum luna, ex multis tamen nominibus uidetur illam ualde dedecere, nam luna mutabilitatis symbolum est: unde Ecclesiasticus ait: *Stultus, ut luna mutatur*: luna præterea non semel maculis deturpata comparet, nec semel in fluxu suo rationis iudicium lædere solet, unde Lunaticus dicitur, qui certis temporibus iudicio caret; quandoque etiam exuberantem lætitiâ parit, & cum quis modestiæ limites transiliens exhilaratur, Hispanum prouerbum ait: *La luna es a sobre el orno*: ac tandem omnes cauent, uigente luce lunæ, discopero capite incidere, ne à malefico eius influxu quidquam lædantur. Cum prauis ergo his, & aliis per pluribus detestandis proprietatibus sca-teat luna, minimè uidebatur Virgo sanctissima ei comparanda. Non ignorabat certe hanc obiectionem Spiritus sanctus, & idè quatenus luna præclaris naturæ dotibus ornata est, Virginem ei comparauit, quatenus uero nociuis proprietatibus abundat, & inconstantæ, ac mutabilitatis symbolum est, sub pedibus B. Virginis illam calcantibus eandem apposit, ut uidit dilectus Discipulus: *Luna sub pedibus eius*: in quo non pauca beatæ Virginis encomia nobis propalanda latent. In rebus quidem humanis nihil stabile, ac firmum uidemus, omnia mutabilitati sunt obnoxia, Apostolo dicente: *Vanitati subiecta est omnis creatura*. Descripsit egregiè hanc rerum mutabilitatem Ouidius:

15. *Metamor.* *Cuncta fluunt, omniq; uagans formatus imago,*

*Ipsa quoq; assiduo labuntur tempora moris,
Non secus ac flumen; neque enim consistere
flumen,
Nec leuis hora potest, sicut unda impellitur
unda,
Urgeturque eadem ueniens, urgeturque prio-
rem;
Tempora sic fugiant, pariter, pariterque se-
quuntur.
Transit in æstatè post ætæ, robustior annus
Fitque ualens iuuenis, neque enim robu-
stior ætas
Nulla, nec uberior, nec que magis audeat,
Nulla est.
Nec sapiens sua cuique manet, rerumque
voratrix,
Et alijs alias reparat Natura figurat.
Nil equidè durare diu sub imagine eadem
Crediderim, sic ad ferrum uenisti ab auris
Tempora, sic toties uersa est fortuna loco-
rum.*

Immo, non solum in rebus humanis, sed in ipsis Angelis instabilitas, & mutabilitas uiguit, Iob dicente: *Ecce, qui seruiunt ei, non sunt stabiles, & in Angelis suis reperit prauitatem*. Omnem quidem nociuam mutabilitatem ad triplex genus reuocare possumus, prima est omnium detestabilissima, à gratia ad culpam, seu à iustitia ad iniustitiâ, de qua Dauid: *filij Ephrem, &c. conuersi sunt in die belli*; secunda est mutabilitas corporis in puluerem, de qua Genesis: *puluis es, & in puluerem reuerteris*; tertia mutabilitas est, quam uocant fortunæ, de qua Ecclesiasticus: *Vanitas uanitatum, & omnia uanitas, & nihil stabile sub sole*. Ut ergo Spiritus sanctus significaret omnia hæc mutabilitatis genera à Virgine supplicari, idè lunam, quæ mutabilitatis symbolum est, sub pedibus eius calcandam apposuit; nec enim unquam obnoxia fuit mutationi gratiæ ad peccatum, quæ mater gratiæ erat, & ab instanti suæ conceptionis impeccabilis facta fuerat; nec etiam mutationis sui corporis in puluerem particeps unquam fuit, quæ incorruptionis singulari priuilegio donata extitit, instar corporis Christi, de quo

Eccles. 27.

Prou. Hispan.

Apost. 12.

Rom. 8.

15. Metamor.

Iob. 3.

Psal. 77.

Genes. 3.

Eccles. 1.

quo David: *Non dabis sanctum tuum de-
re corruptionem. Non eadem iubeat for-
tunæ (vt aiunt) mutabilitati, quæ in di-
stribuendis diuitiis, & honoribus lumina
poller difformitate, & instabilitate, cuius
animus melius, quam Paulus dicere po-
tuit: omnia, vt stercora arbitrans sum, vt
Christum sacrificiam. Sed proh dolor, cum
diuitiis, cum dignitates, & mundani ho-
nores vmbra ipsa instabiliores, & fuga-
ciores sint, cultores huius sæculi nihil
quam illos auidius expetunt, nihil dili-
gentius quærunt; quam hominum amen-
tiam contemplanus noster Sanctus Anto-
nius Paduanus, illam ad eam manife-
standam, lupi fabellam adhibuit (inquit)
videns lunam in aqua putei, velutin specu-
lo representari, putans illam recentem
caseum esse, ex falsa hac existimatione in
puteum descendit, postea verò, cum nihil
inueniret, nisi meram imaginem lunæ,
& volens redire, non posset ascendere, à
pastoribus confestim lapidibus obtutus
fuit: ita sanè, ait Sanctus Antonius, mul-
tis contingit, qui existimantes volupta-
tem, & requiem in deliciis, & diuitiis,
in honore, & dignitate inuenturos fore,
postea verò nihil inuenientes, præter so-
lam imaginem, Apostolo dicente: *præ-
terit figura huius mundi, oleum & operam
perdunt, ac misera morte intereunt; quod
sanè inde ortum habuit (vt dixit ibidem
Sanctus Antonius) quod credit Stultus
consilio vulpis; id est, concupiscentiæ car-
nalis transitorium, mutabile, & fictum
bonum, verum, permanens, & stabile esse.
Non sic B. Virgo, sed lunam pedibus cal-
cat, vt omnia hæc caduca, & subluna-
ria se despexisse commonstret. E contra
quidem faciunt profani huius sæculi se-
ctatores, lunam, hoc est, diuitiarum, &
honoris caduca, & mutabilia bona su-
per caput suum constituunt, solem verò
Christum sordidissimis peccatorum pedi-
bus calcant, ac vilipendunt. Hanc exse-
randam impudentiam Ieremias deplo-
rans dixit: *Conculcauerunt partem tuam: alii
sanctificationem, quasi diceret: nihil pende-***

runt legem tuam; quæ obseruata, sancti-
ficatio est animarum, facti sunt hostes eius
in capite, ac si clarius dixisset: eò peruenit
amentia, ac inuerecundia cultorum hu-
ius sæculi, vt diuitias, honores, & digni-
tates, quæ sunt capitales hominis hostes,
super caput suum, velut diadema, posue-
runt. Vt enim adnotauit D. Ambrosius
homil. 6. in Exameron: Illi dicuntur bo-
na caduca super caput suum gerere, qui
tanti illa faciunt, vt in eminentissimo o-
mnium loco digna illa collocari falsò
arbitrentur. At cum contempletur, pedem
Virginis lunæ superpositum, videtur mi-
hi, quasi clauum infigere rotæ fortunæ,
ne sua mutabilitate super illam dominari
posset, nisi etiam velis dicere, (quod non
ineptè dices) beatam Virginem pedibus
suis lunam calcantem, nò obscure signi-
ficare, quod si luna, quæ non semel cor-
nuta apparet, alicuius maleuoli in fluxu
cornibus filios suos ferire cõterdat, præ-
sto beatissimam Virginem adesse pedi-
bus suis illam cõtercatem, ne quidquam
eos lædere possit.

Ceterum, quia parum videbatur An-
gelis B. Virginem in ortu suo auroræ, &
lunæ contulisse, soli persimilem esse di-
cunt, *electa vt sol, & merito quidem, quia
sicut sol oritur ex alto, singulari splendi-
re rutilans, sic B. Virgo orta fuit ex alta
Regum progenie: & sicut sol reliquis pla-
netis naturæ suæ nobilitate præcellit, ita
B. Virgo generis nobilitate, & splendore
mortales omnes excellens, variis sancti-
tatis fulgoribus coruscet; & sicut sol præ-
stantissimum est omnium mundi orna-
mentum, ita inter puras creaturas B. Vir-
go est Ecclesiæ Catholicæ præstantissimū
omnium decus, & ornamentum: ad quod
alludere videntur verba illa Salomonis:
*Sicut sol oriens mundo in altissimis Dei, sic
mulieris bona species in ornamentum domus
eius. & sicut sol per medias fœces pec-
catorum transfrens, nec minimam labem contra-
hit, non secus beata Virgo per fœces pro-
genitorum suorum, velut per aquæductum
originem suam ducens, nullam maculam**

ab eis contrahens instar solis in suo ortu purissima, ac fulgentissima prodit; & sicut sol claritate suæ lucis cuncta astra longo intervallo superat, ita Deipara Maria diuinæ gratiæ magnitudine, ac diuinorum charismatum copia reliquorum omnium sanctitatem longè adeo excellit, vt D. Anselmus lib. de exordio humanæ vitæ cap. 2. dicat: *Nihil tibi, Domina, æquale, nihil comparabile est; omne enim, quod est, aut supra te est, aut sub te est, quod supra te est, solus Deus est; quod infra te est, omne id est, quod Deus non est, ex quibus verbis appetitissimè colliges, quam apta sit Virginis cum sole comparatio; quia cum sol quartum locum teneat inter septem planetas, necesse est, tres supra illum, & totidem sub eo esse, ita beata Virgo, instar solis supra se nihil aliud habet, quàm tres diuinæ Personas; sub se veto tres Angelorum Hierarchias, quæ reliquis creaturis superiores existunt; quare beata Virgo medium quoddam est inter Deum, & Angelos, minor Deo, sed maior Angelis, ac omni alia pura creatura; & sicut sol in communicando lumen suum, ac in influendo in hæc inferiora, liberalem adeo se exhibet, vt ad eius liberalitatem, & munificentiam significandam, Antiqui (vt refert Homerus) virum quendam centimanum, hoc est, centum manus habentem, depingerent, quibus mœnera porrigeret; ita beata Virgo liberalis adeo extitit vt nemo sit, qui à calore misericordiæ illius se abscondat, aut materna pietatis illius viscera non sit in se expertus. Ad hæc, (vt alia non pauca præteream) quemadmodum sol est naturale illud horologium, quod summus opifex, & artifex in hac mundi Republica affabrefecit, vt vniformi, ac regulari suo cursu actiones humanas regulareret, ne præter debitum tēpus fierent, ita B. Virginem, instar regulatissimi horologii, cuius nec vana vlla cogitatio in eam irrepserit, aut superflua vna vocula ex ore eius decidit, Deus ipse in spiritali hac Ecclesiæ Rep. constituit, vt cuiuscumque*

status, & cōditionis homines per iræprehensibilem eius vitam regulari, & prauorum mores componi possent. Vnde D. Ambros. tam piè, quàm eleganter dixit: *Sit vobis, tanquam in imagine, descripta virginitas, vitæq; B. Mariæ, de qua, velut speculo, resulget species castitatis, & forma virtutis. Hinc sumatis licet exempla viuendi, vbi tanquam in exemplari, magisteria probitatis, quid corrigere, quid effugere, quid tenere debeat, ostendunt. hæc ille. Ex quibus libeat mihi ansam sumere, vt dicam, quod cum singulis hominibus bonum exemplum proximo suo exhibere incumbat, quia vniciq; mandauit Deus de proximo suo, precipuè tamen id ad Prælatos, & Principes spectat: nam cum ipsi sint in Republica constituti velut horologium ad regulandas, & cōponendas subditorū actiones, oportet quidè instar horologii in se regulatissimos esse. hoc sanè discrimen inter est tintinabulum horologii, & alia cymbala, quod hæc siue tardius, siue velocius, siue pluribus, vel paucioribus pulsationibus sonent, nemo est, qui animaduertat, aut pulsationes enumearet: at, si horologium sonet velocius, aut tardius, quàm debeat, cuncti in illud mentis aciem intendunt, & si pluribus, quàm par erat, pulsationibus sonet, omnes aduertunt, easq; enumerant, vt excessus eius clariùs innotescat, solentque tunc vulgares homines dicere: *Ebrium est horologium.* Non dissimiliter hoc interest inter Prælatos, seu Principes, & plebeios, ac reliquos subditos, defectus, aut excessus istorum non ita facile oculis omnium obiciuntur, at Prælatorum, & Principum corrupti mores, & irregulares actiones omnium oculis sunt patulæ, omniumque animos grauiter offendunt, quia cum sint horologium, per quorum regularem motum subditorum actiones regulari debent, non potest vitæ illorum irregularitas, ac licentiosa vitæ consuetudo non esse omnibus infensa, molesta, ac nociua valde.*

Tandem Angeli addiderunt, in Virginitatis commendationem: *Terribilis, vt canis & grauiss.*

D. Anselm. lib. de exord. humane vitæ. cap. 7.

Historia.

D. Ambros. lib. 2. de virgin. in im.

*fforum acies ordinata: quod singulare epi-
thetum, ut melius explicem, oportebit, ab
incepta metaphora Solis, minime d. sce-
dere. Certe D. Ambrosius in libr. Exame-
ron tradit: quod Leo gallus, & maxime al-
bum mirum in modum perimescit, quod idē
scripsit Plinius lib. 8. naturalis historiae,
dicens: Leonem etiam à Galli cantu terri,
cuius rationem naturalem tradit Petrus
Valerianus lib. 1. quia Gallus vim solaris
virtutis magis participat, quam Leo; sol
enim in illo adeo prædominatur, tam-
que singulari influenza in eum intendit,
ut media nocte, cum ex Antipodis ad nos
deflectitur, tunc Gallus velut applaudens,
eius aduentum, cantus sui hymnis cele-
bret, & non semel, sed iterum, atque ite-
rum canit; ex hoc ergo facile deduce-
mus explicationem horum verborum:
Terribilis, ut castrorum acies ordinata. Dæ-
mon enim, quamvis Leo fortissimus sit,
non solum beatæ Virginis aspectum formi-
dat, sed & eius vocem, aut solum no-
men vehementer exhorret; cuius quidem
tremoris causa ea præcipua est, quod ra-
dii solares diuinæ gratiæ in Maria, velut
in sole clarius effulgent, quibus diaboli-
cus intuitus valde offenditur. Vel di-
camus aliter, comparasse eam aciei benè
ordinatæ, quia tam pulchritudo, quam
fortitudo exercitus non tam ex multi-
tudine armorum dependet, quam ex
eo, quod singuli milites illius, ita benè se-
gerant, ut nullus ab ordine suo recedat, &
nemo proprium locum deserat. Cum
ergo in beata Virgine omnes eius poten-
tiæ tam interiores, quam exteriores per-
fectè adeo ordinatæ, & compositi essent,
ut nulla nec latum vnguem excederet,
aut à regula rationis quidquam deflecte-
ret, quod sanè ultra quam dici potest, mi-
rabile, ac stupendum fuit; cum nullus
adeo iustus Loth inueniri queat, cuius
yxor (hoc est caro) aliquando caput re-
tro non conuertat; ideo formidabilis ad-
eum Dæmoni existit, ut proprecèa Spiri-
tus sanctus eam aciei benè ordinatæ cõ-
parauerit, aciei inquam Israeliticæ, ut*

*ego arbitror: quia sicut illa de Pharao-
ne, & de eius exercitu victoriam tulit, ita
beata Virgo de Lucifero, & omnibus
eius sequacibus victoriæ palmam ab or-
tu etiam, & incunabulis reportauit;
Cum enim aliorum ortus à Dæmone
maculari sint, vno, vel altero excepto,
ex singulari priuilegio, Mariæ tamen
ortus, & in hanc lucem ingressus fan-
ctus magis, & immaculatus fuit, quam
fuerit aliorum sanctorum exitus. quæ
omnia paucis comprehendens Beatus B. Petrus
Petrus Damianus eleganter dixit: Quæ
cumlibet alia stella reluceant, luna tamen,
& magnitudine præcænet, & splendore, sic
vramque naturam Virgo singularis exupe-
rat, & immensitate gratiæ, & fulgore vir-
tutum. Virga teste veri præmia luminis, in illa
inaccessibili luce perlucens, sic vrorumq; spi-
rituum hebet at dignitatem, ut in comparatione
Virginis, nec possint, nec debeant apparere;
sicut sol solus Orbem illuminat, sic hæc sola sa-
ludiori lumine & Angelos, & homines illu-
strat: Terribilis, ut Castrorum acies ordinata.
Terribilis Dæmonibus, ordinata virtutibus,
singularis timor malignorum spirituum, spe-
cialis amor Civium beatorum.*

Ad extremum, illud non prætermi-
tam obseruatione dignum, quid est, quod
sponsus postquam beatam Virginem suam
illa auroræ, lunæ, & solis nomenclatu-
ra cohonestauerat, tandem terribilem
illam appellet, cum armata, ac terribili
Castrorum acie tremorem, ac pauorem
inferente illam conferens? arbitror qui-
dem sponsum, ut significaret vniuersale
gaudium, quod Martianus ortus vniuer-
so attulit Orbi, comparasse illam auroræ,
lunæ, & soli, quia aurora infirmis, luna
noctu itinerantibus, sol in tenebris ia-
centibus, lætitiæ, & gaudium magnum
ingerit; ad hoc ergo ipsum cõfirmandum
comparauit illam cum terribili castro-
rum acie benè ordinata, quia his, qui
in captiuitate, hostilique obsidione pres-
si iacent, nihil gratius, aut iucundius ac-
cidere potest, quam si ingens militum
exercitus in eorū subuentionē, & libera-
tionem

tionem adueniat. Vnde licet exercitus hostibus terribilis sit, captiuus tamen alacer valde, ac pergratus existit; cum igitur vniuersus Orbis sub misera Sathanæ seruitute iaceret, non potuit non vehementer gaudere felici ortu beatæ Virginis, quæ Demonibus terribilior esse perhibetur, quam omnia Angelorum agmina in vnum congregata. Nam præterquam à principio Dominus dixerat: illâ Demoniis caput contrituram: ipsa conteret caput tuum; propheticum illud Balaam vaticinium satis idipsum cõmonstrauit: *Oritur stella ex Iacob, & consurget virga de Israel, & percutiet duces Moab, & vallabit omnes filios Seth, & erit Idumæa possessio eius.* Per hanc stellam Mariam intelligo, quæ maris stella interpretatur, filiam quidem Iacob; quia ex eius genere orta; & quia sicut Iacob luctator fuit, & supplantator Esau, ita Maria, tanquam legitima eius heres, fortissimâ luctatricem aduersus Demones semper se exhibuit, aded, vt illi deuicti, ac in seruitutem redacti, velut vilia mancipia virginis ab ea vapulaerint: *consurget virga de Israel, & percutiet Duces Moab.* Nec abhorret ab hac intelligentia vocasse illâ, stellam; cum nullum armorum genus ad profligendas tenebras luce fortius, & potentius excogitari possit, iuxta illud D Pauli: *Abijcimus opera tenebrarum, & induamur arma lucis.* Deinde aliter: Sponsus volens spiritusalem Virginis pulchritudinem describere, comparauit illam auroræ; lunæ, & soli, quia hæc singulari decore, ac mira pulchritudine sunt conspicua; prosequens autem idipsum, cum castrorum acie benè ordinata illam componit, quia reuera nihil aspectu pulchrius, quàm militum exercitus rectè dispositus, ac fortissimis, & fulgentissimis armis præmunitus, & discretis verbis clamauit. Propheta Balaham, cum videns populum Israel in varias Tribus ordinatè diuisum, & in tentoriis commorantem, in hæc verba prorupit: *quàm pulchra tabernacula tua Iacob, & tentoria tua Israel.* Atq; hinc foeminas admonitas esse:

velim, vt instar castrorum aciei benè ordinatæ cum pulchritudine terribilitatem coniungant, ita, vt quânto pulchriores, tantò vitis earum castitatem oppugnantibus terribiliores se exhibeant, sponfam in hoc imitantes, de qua sponsus dixit: *quid videbis in Summitate, nisi choros castrorum?* ecce laudat illam, quod non demulceret, sed terreret insectantes illam, ac seruitute sua in fugam eos conuerteret, ne quidquam diuinam maiestatem offenderet; cui sit honor, & gloria in sæcula sæculorum: Amen.

HOMILIA IV.

In gratiam Mariam ortus multiplici eruditione de Deipara Virgine explicantur verba illa Isaia: *Egredietur virga de radice Iesse, & flos de radice eius ascendet.*

VA MVIS grauissimi quidam Ecclesiæ Patres, Hilarius, Clemens Alexandrinus, Cyrillus, & Basilius, omnia hæc Isaia verba de solo Christo interpretentur; at aliorum prætorum Patrum expositionem, & intelligentiam secutus, Hieronymus, Augustinus, Ambrosius, Leonis, Ruperti, Bernardi, & Tertulliani illa apud satis expono de Matre simul, & filio, aut, vt sub metaphora virgæ; Mater, sub nomine vero floris, filius intelligatur; sic enim loquitur Diuus Ambrosius: *Radix, familia Iudeorum, virga Maria, flos Maria, Christus, eisdem que verbis vtuntur præcitati Patres, quorum expositionem probat Ecclesia Catholica, dum canit: virga Iesse floruit, virgo Deum, & hominem genuit.* Et quidem in sacra Scriptura per plures virgas repetio, quæ dum B. Virginem adumbrant, intelligentiam hanc mirificè astruunt: inter hæc insignis fuit virga Aaronica, de qua sacra narrat Numerorum historia, quod cum disceptatio orta esset de dignitate

Isaie 11.
Hilarius in
psalm. 2.
Clem. Alex.
lib. 1. Pedo
cap. 7.
Cyrill. In
Isaie 11.
Basilius
Hieron. in
c. 11. Isaia.
August. in 2.
de symb. ad
Catech. c. 4.
& serm. de
de bened.
Patri. c. 4.
& lib. 2. de
Spiritu S. c. 1.
Leo ser. 4.
de Nativitate
Bernard.
ser. 2. super
Missus est.
Ruperti. in 2.
in Isaie c. 6.
& lib. 11. de
vitiis. verb.
cap. 22.
Tertull. lib. 4.
baccæ.